

ΦΥΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΔΙΕΠΟΝΤΕΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

ΥΠΟ Σ. ΑΓΑΠΗΤΟΥ

Ὅπως πᾶν ὅτι ὑπάρχει εἰς τὸ σὺμπαν. οὕτω καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀνθρώπων ὑπόκειται εἰς νόμους φυσικοὺς, οἵτινες διέπουν αὐτάς,

τῶν νόμων τούτων, τῶν διεπόντων τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις δὲν ἔχομεν ἀκέρμη σαφῆ γινῶσιν, διότι ἀπὸ βραχυτάτου μόλις χρόνου ἐπεδόθη ἡ ἐπιστῆμη εἰς τὴν μελέτην τῶν σχετικῶν φαινομένων. — Ἐν τούτοις ἔχομεν ἀποδείξεις ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι ὑφίστανται, ὅπως ὑφίστανται καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι νόμοι, οἱ διεπόντες πᾶν ὅτι ὑπάρχει.

Οἱ νόμοι οὗτοι ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κοινωνικῶν λεγομένων ἐπιστημῶν.

Κατὰ τὸν Αὐγουστον Κόντ ὅλοι αἱ ἐπιστῆμαι δύνανται νὰ διακριθῶσι εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας:

- α. Μαθηματικά
- β. Ἀστρονομία
- γ. Φυσικὴ
- δ. Χημεία
- ε. Βιολογία
- ς. Κοινωνιολογία

Ἡ Κοινωνιολογία εἶνε ἡ ἐπιστῆμη ἡ ἀσχολουμένη μετὰ τοὺς νόμους τοὺς διεπόντας τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς αὐτὴν ὑπάγονται ἡ ἱστορία, ἡ ἀρχαιολογία, ἡ νομικὴ, ἡ οἰκονομολογία, ἡ πολιτικὴ κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἡ μελέτη ἐκάστης τῶν ἀνωτέρω ἐπιστημῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς γνώσεως πασῶν τῶν πρηγουμένων, τοὺναντίον δὲ αὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς ἐπομένας.

Ἐπεταὶ ὅθεν ὅτι τὰ Μαθηματικά εἶνε ἡ ἀπλουστερά τῶν ἐπιστημῶν καὶ ὅτι ἡ Κοινωνιολογία εἶνε ἡ δυσχερεστερά πασῶν, ἀφοῦ αὕτη ἀφ

ένός ἀπαιτεῖ τὴν τελείαν γνῶσιν ὅλων τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ ἀφ' ἐτέρου τὴν ἐπισταμένην μελέτην τῶν ἰδίων αὐτῆς συνθηκῶν καὶ νόμων.

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἀντίληψιν ἡ ἐπιστήμη παραδέχεται ἐκείνους μόνον τοὺς νόμους εἴτινες ἐξήχθησαν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πειραματικῆς μελέτης τῶν φυσικῶν φαινομένων. Οὗτος εἶνε ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ τις ἐκ τῶν ἀπλουστέρων πρὸς τὰς δυσχερεστέρας κατηγορίας τῶν ἐπιστημῶν, ἡ μελέτη ἐκάστης ἐπιστήμης καθίσταται περιπλοκοτέρα, διότι καὶ ὁ πειραματισμὸς ἀποβαίνει δυσχερέστερος.

Εἰς τὴν Κοινωνιολογικὴν ἐπιστήμην ὁ πειραματισμὸς καθίσταται ὅπως εἰπεῖν σχεδὸν ἀδύνατος, ἐκτὸς σπανίων τινῶν περιπτώσεων, καὶ ἐπομένως μόνον διὰ τῆς παρατηρήσεως εἶνε δυνατόν νὰ ἐξαχθῶσι καὶ διατυπωθῶσι οἱ νόμοι οἱ διέποντες τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἠσχολήθησαν μὲ ὄλα σχεδὸν τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως.

Τὴν ἔλλειψιν τοῦ πειραματισμοῦ, τοῦ στοιχειώδους τούτου ὄργανου τῆς ἐπιστήμης, ἀντεκατέστησαν διὰ τοῦ ἀφθάστου αὐτῶν δαιμονίου, ἔπερ ἐξύψωσεν τὸν πολιτισμὸν ἐκεῖνον εἰς σημεῖον ἔπερ οὐδεὶς λαὸς μέχρι τότε εἶχε φθάσῃ, καὶ οὐδεὶς ἔκτοτε προσήγγισεν.

Διὰ μόνης τῆς φαντασίας αὐτῶν, οἱ πρόγονοί μας ἐκεῖνοι διείδον ἢ ἐμάντευσαν τοὺς πλείστους τῶν φυσικῶν νόμων, τοὺς ὁποίους δεκάδας αἰῶνων ἀργότερον καὶ κατόπιν βακρῶν καὶ ἐπιπόνων σπουδῶν, παρατηρήσεων καὶ πειραμάτων, ἀπέδειξεν ὀριστικῶς ἡ θετικὴ ἐπιστήμη.

Ὁ Ἡράκλειτος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διεκήρυτεν τὴν ὑπαρξιν ἐνός νόμου ἀπολύτου διέποντος τὴν ὕλην, ἣτις θαίνει συνεχῶς μεταμορφουμένη *« Πάντα ρεῖ. »*

Ὁ Δημόκριτος διειδίκεν τὸ ἀξίωμα *« οὐδὲν ἀπόλλυται καὶ οὐδὲν δημιουργεῖται »* ἦτοι τὸ ἀφθαρτὸν τῆς ὕλης, καὶ διείδεν τὸν νόμον τῆς ἔλξεως τῶν σωμάτων, δι' οὗ κανονίζεται ἡ παγκόσμιος κίνησις.

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐξήνεγκεν ἀπὸ τότε τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς ἐπιλογῆς τῶν ἔντων.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ἡ ἀπέραντος αὕτη διάννοια, ὅμοίαν τῆς ὁποίας οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν εἶδεν ἄλλοτε ἢ ἀνθρωπότης, διείδε πλείστους φυσικοὺς νόμους σήμερον πειραματικῶς ἀποδειχθέντας.

Ἐπὶ πλέον ὁ μέγας σοφὸς ἔκτοτε ἐξήνεγκεν τὸ δόγμα εἰς διὰ τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν νόμων εἶνε ἀπαραίτητον ἡ ἐπιστήμη νὰ ἐκασίζηται ἐπὶ τοῦ πειραματισμοῦ. Καὶ οὕτως ἔθετεν ὁ Ἀριστοτέλης, πρὸς 22 αἰῶνων τὸς δόξει, τὴν θετικὴν ἐπιστήμην, ἣτις μοῖς κατὰ τὸν τελευταῖον

αίωνα αιφνυδίως ανέζησεν, προσλαβούσα άμέσως τόσον καταπληκτικήν ανάπτυξιν.

Έξ όλων τών κλάδων τών έπιστημών αίτινες έσχάτως τόσον τερμαστίως άνεπτύχθησαν, πρέπει νά όμολογηθή ότι ή Κοινωνιολογία ήτις άσχολείται περι τών άνθρωπίνων πράξεων, δέν έπετέλεσεν προόδους αναλόγους πρός τούς έτέρους κλάδους και δύνανται τις νά προβλέψη ότι άσφαλώς θα παρέλθη άκόμη χρόνος πολύς ίνα, διά τής παρατηρήσεως, κατορθή νά εξαχθώσι και διατυπωθώσι οι νόμοι οι διέποντες τās άνθρωπίνους πράξεις. 'Η ύπαρξις όμως τοιούτων νόμων, εις ους ύπακούωσι οι άνθρωποι πράξεις, ουδεμίαν επιδέχεται άμφιβολίαν, και ήτο γνωστή από άρχαιοτάτων χρόνων.

Ό Πυθαγόρας έδίδασκε πρὸ 25 αίωνων ότι ή ζωή του ανθρώπου και αι άνθρωπιναι πράξεις ύπακούωσιν εις τούς νόμους τών αριθμών δπως όλα τά φυσικά φαινόμενα.

Έπί τών ήμερών μας ή στατιστική, αποδεικνύει ότι πολλά φαινόμενα, άτινα εκ πρώτης όψεως έμφανίζονται ως τυχαία, ύπακούωσι εις νόμους. Έπί παραδείγματι, οι κατ' έτος συναπτόμενοι γάμοι ακολουθουσι ώρισμένην επί του πληθυσμού αναλογίαν, μη παραλλάσσουσαν αίσθητως. Έάν δε παραλλάσσει ή αναλογία αυτη, ή παραλλαγή ακολουθει πάντοτε, κανονικήν άνιούσαν ή κατιούσαν καμπύλην. Η καμπύλη αυτη εκφράζει άκριβώς τόν νόμον δν ακολουθει τό κοινωνικόν φαινόμενον.

Τό αυτό παρατηρει τις και δι' έτέρας άνθρωπίνους πράξεις εξαρτημένας εκ τής ελευθέρας βουλήσεως του ανθρώπου, όπως π.χ. τά διαζύγια, αι αυτοκτονιαι, τά εγκλήματα κ.τ.λ. Η αναλογία όλων αυτών τών κοινωνικών φαινομένων επί του πληθυσμού εινε σταθερά ή ακολουθει ώρισμένην καμπύλην. Υπάρχουσι άρα νόμοι οι όποιοι διέπουσι τās άνθρωπίνους πράξεις, και εκείνας άκόμη αίτινες φαίνονται ότι εινε αποτέλεσμα ελευθέρας κρίσεως ή τής ιδιοτροπίας του ανθρώπου.

Έτερος νόμος κοινωνικός παρατηρηθεις εινε ό τής βαθμιαίας εξαπλήσεως τών πλουσίων και άριστοκρατικών οικογενειών νόμος οστις φαίνεται ών εν αντιθέσει πρὸς τόν βιολογικόν νόμον καθ' δν μία οικογένεια ήτις έχει όλα τά υλικά μέσα διατηρεται καλλίτερον. Άρα υπεισέρχεται έτερον στοιχείον, ήθικης φύσεως, τό όποιον φέρει τόν έκφυλισμόν και την εξασθένησιν τής οικογενείας.

Άλλ' ό νόμος ό όποιος άποτελει την βάση τής Κοινωνιολογίας, εινε ό νόμος τής εξέλιξεως. Ό αυτός νόμος ό όποιος διέπει πάν ούράνιον σύστημα, ό αυτός βιολογικός νόμος τόν όποιον ακολουθει πάν δν ό αυτός διέπει και πάσαν κοινωνίαν, πάντα πολιτισμόν, πάν έθνος ή

Ὁ Γάλλος στρατιωτικὸς Δελωνὲ παρατήρησεν ὅτι ὅσοι οἱ γαλλικὸὶ πόλεμοι καὶ αἱ ἀποικιακαὶ ἐκστρατεῖαι ἐμφανίζονται κατὰ κανονικὰς σχεδὸν χρονικὰς περιόδους.

Ἐκστρατεία Ἀλγερίας	1830
" Ταίτι	1842
" Ν. Καληδονίας	1853
Ἐκστρατεία Ἰνδοκίνας	1860
Γαλλο-Γερμανικὸς πόλεμος	1870
Τόνις, Σουδάν, Τογκίνον	1881-84
Μαδαγκασκάρ	1895
Μαρόκον	1906

Παρατηρεῖται ὅτι ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν τούτων γεγονότων, δηλ ἡ περίοδος τοῦ πολεμικοῦ ὄργασμου τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους εἶνε περίπου δεκαετής.

Ἀνάλογον παρατήρησιν δύναται τις νὰ κάμῃ καὶ διὰ τὰ Ἑλληνικὰ γεγονότα τῆς προσφάτου ἱστορίας.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶνε ἐκπλητικώτερον εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν εἶνε ἡ παρατήρησις ὅτι κατὰ τὰς αὐτὰς δεκαετεῖς περιόδους συμπίπτουσι ἑκτακτοὶ ἀνωμαλῖαι εἰς πολλὰ φυσικὰ καὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα τὰ ὅποια ἄλλως τε εἶνε γνωστὸν ὅτι συνδέονται πρὸς ἀλληλα. Οὕτω συμπίπτει πρὸς τὴν δεκαετῆ περίοδον τῆς πολεμικῆς δράσεως ἡ αὔξησις τῶν κηλίδων τοῦ ἡλίου, ἡ μεγίστη ἔντασις τῶν μαγνητικῶν ρευμάτων τῆς γῆς καὶ πληθὺς ἀτμοσφαιρικῶν, ἠλεκτρικῶν, καὶ θερμικῶν φαινομένων ἅτινα συμπίπτουσι μὲ τὴν ἐπέκτασιν τῶν κηλίδων.

Δὲν θὰ ἦτο ὄθεν ἀδύνατον ν' ἀποδειχθῆ ποτὲ ὅτι αἱ κηλίδες τοῦ ἡλίου ἔχουσι ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἐκρήξεων τῶν πολέμων.

Κατὰ τὸν Φλαμμαριῶνα τὰ ἀνωτέρω φυσικὰ φαινόμενα ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μὲ ἐντελῶς ἐξαιρετικὴν ζωηρότητα. Ἀπὸ τοῦ 1907 αἱ ἐποχαὶ τοῦ ἔτους μετεβλήθησαν, οἱ κλιματολογικοὶ ὄροι ἀνεστατώθησαν, ἐνεφανίσθησαν θέρη βροχερὰ καὶ χειμῶνες καλοκαιρινοὶ, ἡ ἀνοιξὶς καὶ τὸ φθινόπωρον κατηργήθησαν, οἱ ἄνεμοι μετεβλήθησαν. Φαίνεται ὅτι ἡ κανονικὴ κατὰ δεκαετίαν ἐμφανιζομένη ἀνωμαλία τῶν φυσικῶν καὶ μετεωρολογικῶν φαινομένων, ἐπῆλθεν αὐτὴν τὴν φορὰν μὲ ζωηρότητα καὶ ἔντασιν ὑπερβαλλούσας ὅλας τὰς ἄλλας περιόδους, καὶ ὅτι ταυτοχρόνως εἶνε διαρκείας πολὺ μεγαλειτέρας.

Ἐνῶ πολλοὶ ἀποδίδουσι τὰς ἐξαιρετικὰς ταύτας μετεωρολογικὰς ἀνωμαλίας εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν πρωτοφανῆ, σειρὰν πολέμων, φαίνεται ἀντιθέτως λογικώτερον ν' ἀποδοθῆ ἡ σημερινὴ πολεμικὴ μανία τῶν ἀν-

θρώπων, εἰς τὴν ἐξαιρετικῶς ἀνώμαλον ἀτμοσφαιρικὴν κατάστασιν.

Ἐκτὸς τῶν φυσικῶν φαινομένων ἄτινα ὡς ἄνω εἶδομεν ἐπηρεάζουσι τοὺς πολέμους ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀφορμὰς καὶ τὸν χρόνον δηλ. τὴν ἐκρηξιν ὡς καὶ τὴν διάρκειαν, ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα φυσικὰ φαινόμενα ἐπηρεάζοντα τὸν τόπον τῶν πολέμων δηλ. τὴν κατεύθυνσιν αὐτῶν. Ἐν ἑκ τῶν φυσικῶν φαινομένων τούτων ἴσως εἶνε ἡ περιστροφή τῆς γῆς περὶ τὸν ἀξονά της, ἥτις, ὡς γνωστὸν, γίνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Παρατηρήθη ὅτι αἱ περισσότεραι μεγάλαι πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ αἱ μεγάλαι ἐπιδρομαὶ ὅσαι ἐπεκράτησαν εἶχον κατεύθυνσιν ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς, δηλ. ἀντίθετον πρὸς τὴν φοράν τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς. Αἱ μεγάλαι μετακινήσεις μαζῶν πρὸς δυσμὰς, εἴτε ὑπὸ τύπον πολεμικῶν, εἴτε ὑπὸ τύπον εἰρηρικῶν ἐπέτυχον σχεδὸν πάσαι καὶ ἔλαβον χαρακτήρα μεγάλης διαρκείας.

Ἀντιθέτως πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐκστρατεῖαι αἵτινες εἶχον κατεύθυνσιν πρὸς Ἀνατολάς, ἀπέτυχον, ἢ ἔλαβον χαρακτήρα προσωρινότητος. Παραδείγματα τοιούτων ἀποτυχιῶν δὲν λείπουσι, ὅπως ἡ ἐκστρατεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὅσαι αἱ Σταυροφορίαι, αἱ ἐκστρατεῖαι τοῦ Μ. Ναπολέοντος κ.τ.λ.κ.τ.λ., Ὁ Ναπολέων μίαν μόνον κατεύθυνσιν δὲν ἠδυνήθη γὰρ λάβῃ, τὴν πρὸς Δυσμὰς, διότι τῇ τὴν ἀπέκλειεν ὁ Ὁκεανός, καὶ συνετρέθη κατευθυνόμενος διαρκῶς πρὸς Ἀνατολάς.

Ἀπειράριθμα εἶνε τούναντίον τὰ παραδείγματα ἐκστρατειῶν ἢ ἐπιδρομῶν αἵτινες ἐνεργήθησαν ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς καὶ αἵτινες ἐπέτυχον ὀριστικῶς, ἢ ἐπιδρομὴ τῶν Οὐνων, ἢ ἐπιδρομὴ τῶν Γότθων, ἢ ἐπιδρομὴ τῶν Βενδάλων, ἢ ἐπιδρομὴ τῶν Νορμανδῶν, ἢ ἐπιδρομὴ τῶν Ἀράβων, ἢ ἐπιδρομὴ τῶν Τούρκων, κτλ. Ἀπασαί αἱ ἐπιδρομαὶ αὗται εἶχον κατεύθυνσιν ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς.

Ἐἰς χρόνους πλέον προσφάτους ἡ Ἀγγλικὴ φυλὴ, ἐξ Ἀγγλίας ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ ἔδρυσεν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, αἵτινες ἐξακολουθεῖσαι πρὸς δυσμὰς πορείαν ὤδευσαν πρὸς τὰς ὀχθὰς τοῦ Εἰρηρικοῦ καὶ ἤδη ἐφθασαν εἰς τὰς Φιλιππίνας νήσους. Ἡ Γερμανικὴ φυλὴ ἐξερμήνευσα ἀπὸ τὸ ἀκρότατον ἀνατολικὸν σημεῖον τοῦ σημερινοῦ Γερμανικοῦ Κράτους, οὐδόλως ἐπεξέταθη πρὸς Ἀνατολάς ἀλλὰ τούναντίον ὤδευεν πάντοτε πρὸς δυσμὰς, καὶ κατέκλυσε πολεμικῶς ἢ Ἐμπορικῶς ἐν Ἑλψ ἢ ἐν μέρει τὸν Ρήνον τὸ Βέλγιον, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐὰν ἡ θεωρία αὕτη εἶνε ἀληθὴς ἡ Γερμανία θελήσασα ἐσχάτως νὰ ἐφαρμόσῃ πολιτικὴν κατευθύνσιν πρὸς Ἀνατολάς μετὰ τὴν περίφημον Ὁμησίαν πρὸς Ἀνατολάς

διέπραξε σφάλμα τεθείσα ἐν ἀντιθέσει πρὸς φυσικὸν νόμον. Οὕτω καὶ ἡ Ἰαπωνία θελήσασα νὰ δημιουργήσῃ ἐπιρροὴν πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἀπέτυχεν, ἐνῶ τὸναντιὸν ἐπέτυχεν στραφείσα πρὸς Δυσμὰς. πρὸς τὴν Κορρέαν. Οὕτω καὶ ἡ Ρωσσία, θελήσασα νὰ ἐγκαθιδρυθῆ εἰς ἄπω Ἀνατολήν, ἀπέτυχεν, ἐνῶ ἐπιτυχάνει στρεφομένη πρὸς τὴν Εὐρώπην.

Ἐννοεῖται ὅτι ὑπάρχουσιν πλεῖστοι ἐξαιρέσεις εἰς τὸν ἀνωτέρω κανόνα. Εἰς τὰ τόσον πολυσύνθετα κοινωνικὰ φαινόμενα, πλεῖστοι ἄλλοι παράγοντες καὶ συντελεστοὶ μεσολαβοῦσιν εὐτινες μεταβάλλουσιν ἢ καὶ ἀντιστρέφουσιν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Νόμου. Ἐπομένως εἰς τοὺς Κοινωνικοὺς νόμους, πρέπει νὰ ἀρκεῖται τις εἰς γενικὰς κατευθύνσεις ἐπικρατούσας. Τοῦτο ἄλλως τε παρατηρεῖται εἰς πολλὰ φυσικὰ φαινόμενα πολὺ ἀπλουστεράς φύσεως. Ἐπὶ παραδείγματι εἶνε γνωστὸν ὅτι ἕκαστον θέρος πνέουσιν εἰς τὸ Αἰγαῖον ἄνεμοι ἑστέριοι καλούμενοι μελέτμα, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει εἰς τίνα σημεῖα, καὶ ἐπὶ τίνα χρόνον νὰ πνέῃ ἄνεμος διαφορετικὸς ἢ καὶ ἐντελῶς ἀντίθετος. Τοῦτο συμβαίνει διότι ἐπικρατοῦν τοπικαί τινες συνθήκαι ματαιοῦσαι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ βορείου ἀνέμου. Ἡ γενικὴ κατεύθυνσις ἑμῶς δὲν παύει νὰ ὑφίσταται, δηλ. ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπικρατοῦν πάντοτε οἱ ἑστέριοι ἄνεμοι.

Δὲν εἶνε μόνον αἱ ἐπιδρομαὶ καὶ αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι ἔχουσι τάσιν νὰ κατευθύνωνται πρὸς Δυσμὰς. Καὶ τὰ μεμονωμένα ἄτομα καὶ οἱ λαοὶ καὶ οἱ πολιτισμοὶ ἔχουσιν τάσιν νὰ θαίνωσι ἀντιθέτως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς.

Παρατηρήθη ὅτι πλεῖστοι πόλεις ἔχουσιν τάσιν νὰ ἐπεκτείνωνται πρὸς Δυσμὰς, ὅταν φυσικὸν ἐμπόδιον δὲν κωλύει τοῦτο. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἡ πόλις ἔχουσα ἀφρητηρίαν τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως, πρὸς Ἀνατολὰς μὲν οὐδόλως ἀνεπτύχθη, καίτοι ἦτο φυσικώτερον νὰ ἐπεκταθῆ πρὸς τὴν θάλασσαν, τὸναντιὸν δὲ ἔλαβε μεγίστην ἐπέκτασιν πρὸς Δυσμὰς, καταλαβούσα ἐπὶ πολλὰ χιλιόμετρα τὴν ἑδρὸν Πατησίων. Ὁ Φερσὶ παρατήρησεν ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι κειμῶνται καλλίτερον ἔταν στρέφωσιν πρὸς Δυσμὰς. Ὁ Γάλλος ἱατρός Ραφαὴλ Δυβοά ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὅτι ἐδεχαιώθη ὅτι ἡ τάσις τοῦ κατευθύνεσθαι ἀντιθέτως πρὸς τὴν περιστροφὴν τῆς γῆς ἐνυπάρχει εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ζῶσαν ὄλην. Πρὸς τοῦτο ἔκαμε περιεργάτατα πειράματα. Ἐπὶ περιστρεφόμενου δίσκου ἐτοποθέτησε δοχεῖα περιέχοντα διαδοχικῶς παντὸς εἶδους ζῶα, ἤτοι θηλαστικά, πτηνὰ, ἕρπετὰ, βατραχοειδῆ, ἰχθύς, ἕντομα καὶ ἄλλα ζῶα ταπεινώτερα, παρατήρησε δὲ ὅτι τὸ ζῶον πάντοτε, θαδίζει, κυλυμβᾷ, ἢ ἵπταται ἀντιθέτως πρὸς τὴν περιστροφὴν τοῦ δίσκου. Τὸ ζῶον δὲν κάμνει τοῦτο οὔτε ἐκ σκέψεως οὔτε

ἐξ ἐνοπίκτου, ἰδίῳ π.χ. βυβία ἀποκεφαλισθεῖσα ἵπιαται ἐπίσης ἀντιθέτως πρὸς τὴν φοράν τοῦ δίσκου. Ὁμοίως ἐν ἀμάχιον ἰστέρος τῆς θαλάσσης ἢ ἡ οὐρὰ σαύρας τοποθετημένα ἐντὸς ὕδατος, προχωροῦν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἀλλὰ καὶ αἱ φυτικά οὐσα φαίνονται ἀκολουθοῦσαι τὸν κανόνα. Ὅπως ρίζαι κρομμύου ἀναπτυσσόμεναι ἐντὸς ὕδατος περιεχομένου εἰς δοχεῖον περιστρεφόμενον διευθύνουσι τὰς αἰχμὰς τῶν ἀντιθέτως πρὸς τὴν περιστροφήν.

Πρόκειται ὅθεν περὶ πιθανῶς ἰδιότητος τῶν ζώντων ὀργανισμῶν νὰ ἔχουσι τάσιν νὰ κατευθύνωνται πρὸς δυσμάς.

Ὁ Δυβοῶ ἔκαμε παρατηρήσεις ἀκόμη ἐκπληκτικωτέρας. Ὅταν τὸ ζῶον εὐρεθῆ ἀπὸ κακῆς φυσιολογικῆς συνθήκας, ὅπως ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκούς διατροφῆς, ἔχει ὀλιγωτέρον ὄρμην νὰ μετακινήθῃ ἀντιθέτως πρὸς τὴν περιστροφήν.

Ἐφ' ὅσον δὲ καταπίπτουν αἱ δυνάμεις του, καὶ ἡ τάσις αὕτη μειοῦται, ὀλίγον δὲ πρὸ τοῦ θανάτου, τὸ ζῶον στρέφεται πλεον πρὸς τὴν φοράν τῆς κινσεως, ἴτοι πρὸς Ἀνατολὰς, ὥσει κουρασθὲν νὰ παλαίῃ καὶ κατόπιν θνήσκει. Τὴν αὐτὴν μεταστροφήν φέρει ἢ ἐπενέργεια ταχυντοῦ μέσου ἐξασθενήσεως τοῦ ζώου, ὅπως ἡ κακαΐνη καὶ τὸ οἰνόπνευμα.

Ἄρα ἐφ' ὅσον αἱ ζῶντες ὀργανισμοὶ εἶνε ἀκμαῖοι, ἔχουσιν τάσιν νὰ κατευθύνωνται πρὸς Δυσμάς. Ὅταν εἰς λαὸς παρακμάζει καὶ ἐκφυλλίζεται ἢ τάσις αὕτη ἐλαττοῦται, καὶ φθάνει μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἐκμηδενισθῇ. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ἢ μετανάστευσις θὰ ἦτο ἀπόδειξις ζωτικότητος ἐνὸς λαοῦ.

Τὰ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα ἐξηγῶσι τὴν πρὸς Δυσμάς κατεύθυνσιν τῶν πολιτισμῶν.

Εἰς πάντα εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ἀρχαιότερος εἰς ἡμᾶς γνωστός πολιτισμὸς ἀνεφάνη ἐν Κίνᾳ, Ἐκεῖθεν ὁ πολιτισμὸς ὤδευσεν πρὸς τὰς Ἰνδίας ἴτοι πρὸς Δυσμάς, καὶ κατόπιν πρὸς τὴν Βαβυλώνα, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ρώμην, τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, πάντοτε πρὸς Δυσμάς. Ἐκ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ὁ πολιτισμὸς προεχώρησεν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἰαπωνίαν ἴτοι πάντοτε πρὸς Δυσμάς. Ἐξ Ἰαπωνίας ἢ πρὸς Δυσμάς τάσις ἐξακολουθεῖ διὰ τῆς Ἰαπωνικῆς δράσεως πρὸς τὴν Κορρεάν καὶ τὴν Κίναν, καὶ οὕτω συντελεῖται ὁ γύρος τῆς Γῆς. Ἀλλὰ τὸ φαινόμενον προφανῶς δὲν θὰ σταματήσῃ, θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ πάλιν ἐν Κίνᾳ πρὸς Δυσμάς καὶ οὕτω ὁ πολιτισμὸς ἴσως θὰ κάμῃ πολλὰς φορές τὸν γύρον τῆς Γῆς ὡς ἡ τηλεγραφικὴ ταινία περὶ τοῦ πηνίου. Ἡ πρὸς Δυσμάς αὕτη περιτύλιξις τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε πιθανὸν ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐκτελουμένη ἀνὰ μυριά-

δας ἐτῶν μιάς περιστροφῆς, μέχρις οὗ ἐπέλθῃ τὸ τέλος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. διὰ τῆς βαθμιαίας ὑψέως τοῦ Ἥλιου.

Εἶνε ὅθεν ἀναμφισβήτητον ὅτι ὑπάρχουσιν νόμοι εἰς οὓς ὑπακούουσιν οἱ πόλεμοι ὡπως ὑπάρχωσι καὶ τοιοῦτοι δι' ἅλα τὰ ἄλλα φυσικὰ φαινόμενα. Βεβαίως ἡ μελέτη τῶν σχετικῶν φαινομένων καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξαγωγή καὶ ἐπιστημονικὴ διατύπωσις τῶν νόμων οἵτινες διέπουν τοὺς πολέμους, εἶνε δυσχερεστάτη. Τίθεται ὁμως ἀπὸ τοῦδε τὸ ἐρώτημα·

Ὅταν καταστῇ δυνατόν νὰ ἐλθῶσι εἰς φῶς οἱ νόμοι οὗτοι θὰ ζυνηθῇ ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς γνώσεως αὐτῶν διὰ νὰ μειώσῃ τὰ ἐκ τῶν πολέμων θεινά: ἢ ἀπάντησις εἶνε ἀσφαλῶς καταρατικὴ.

Ὅπως ἐν τῷ παραδείγματι τοῦ ποταμοῦ παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος, ἐν γνώσει ὧν τοῦ νόμου τῆς ἑαυρῦτητος, ἔχει μόνον δὲν ἀνθίσταται κατὰ τῆς ροῆς τοῦ ὕδατος, ὁπότε θὰ ὑφίστατο συμφορὰς, ἀλλὰ τοῦναντίον χρησιμοποιοῖ τὴν δύναμιν τοῦ ῥέοντος ὕδατος πρὸς παραγωγὴν δυνάμεως ἢ πρὸς ἔρδευσιν γαιῶν καὶ αὐξησιν τοῦ πλοῦτου, οὕτω καὶ ἐν τῷ ζητήματι τῶν πολέμων, ἐάν ποτὲ ὁ ἀνθρώπος γνωρίσῃ ἐπακριβῶς τοὺς νόμους τοὺς διέποντας αὐτοὺς, ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι ἔχει μόνον θὰ ζυνηθῇ νὰ ἀποφύγῃ τὰς ἐκ τῶν πολέμων συμφορὰς ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμοποίησῃ τὰς δυνάμεις αἵτινες τοὺς παράγουσι.

Καὶ σήμερον ἀκόμη, καίτοι τόσον ἀόριστον γινώσκωμεν τοῦ φυσικοῦ νόμου τοῦ ἀνωτέρω ἐκτεθέντος, καθ' ὃν οἱ ἀνθρώποι ἔχουσιν ἐμφυτον τὴν πρὸς Δυσμὰς ὄψθισιν, μὰς δίδεται τὸ δικαίωμα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἐάν ἡ εἰρηνικὴ μετανάστευσις ἀρίστο ἀπολύτως ἐλευθέρα, οἱ κίνδυνοι τῶν πολέμων θὰ ἐμειοῦντο σημαντικῶς. Τὰ ἐμπόδια τὰ ὅποια σήμερον ἐγείρονται πρὸς τὴν μετανάστευσιν εἴτε ὑπὸ μορφῇ ἀστυνομικῶν διατάξεων, εἴτε ὑπὸ μορφῇ υποχρεώσεων στρατιωτικῶν, εἴτε ὑπὸ μορφῇ καθηκόντων πατριωτικῶν, εἴτε ὑπὸ μορφῇ τελωνιακῶν φραγμῶν πρὸς συγκράτησιν τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἅλα τὰ ἐμπόδια ταῦτα ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς φραγμοὺς οὓς θὰ ἤγειρέ τις ἐναντίον τῆς ροῆς ἐνός χειμᾶρου. Θὰ ἐλθῇ στιγμή ὅπου ὁ χεῖμμαρος θὰ καταρρίψῃ, ὄλους τοὺς φραγμοὺς καὶ θὰ ἐχυθῇ ἐκεῖ ὅπου οἱ νόμοι τῆς φύσεως ὀρίζουσι, ἐνσπείρων πανταχοῦ τὸν θάνατον. Πιθανὸν ὅθεν ἐάν ἀφεθῇ ἡ μεταναστευτικὴ ὁρμὴ ἐντελῶς ἐλευθέρα νὰ ἀποτραπῶσιν οἱ πόλεμοι, καὶ ἐάν, εἰ καλλίτερον, διευκολυνθῇ, ρυθμισθῇ, διοχετευθῇ, καὶ ὀργανωθῇ, καταλλήλως ἡ μετανάστευσις, δύναται τις νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐλπίδα, ἴσως οὐχὶ χιμαρικήν, ὅτι θὰ καταστῇ δυνατόν μίαν ἡμέραν ν' ἀποβῶσι πρὸς ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητος αἱ αὐταὶ δυνάμεις αἱ ὅποια σήμερον προκαλοῦσι τὸν πόλεμον καὶ ἐπιφέρουσι τὸν θάνατον.